

คำนำ

โครงการการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย ฉบับนี้ได้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการบริหารจัดการ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ให้เป็นคนที่สมบูรณ์ โดยดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบ นับตั้งแต่การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ กำหนดจุดพัฒนา การวางแผน การปฏิบัติงานตามแผนงาน การนิเทศติดตามผล และประเมินโครงการ เพื่อนำผลการประเมินโครงการไปใช้ในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ ผลการดำเนินงานช่วยให้โรงเรียนได้พัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้ นักเรียนมีคุณภาพ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ณ โอกาสนี้ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการสุรพล การบุญ ผู้อำนวยการโรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย รองผู้อำนวยการโรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัยทุกกลุ่ม คณะครูและบุคลากรทุกท่าน นักเรียนของโรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียน ที่ได้ให้ข้อมูล คำปรึกษา แนะนำ ให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และประเมินโครงการ ทำให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อครูและนักเรียนได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีความสุขในการดำเนินชีวิต เพื่อครู นักเรียน และผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ในการพัฒนางาน ให้มีความก้าวหน้าต่อไป

(นายบุญทิน ธรรมวงษ์)

รองผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มบริหารงบประมาณและงานบุคคล
โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย

สรุปรายงานการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้

โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย

ผลการดำเนินการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ของโรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย ที่ได้ดำเนินการศึกษาปัญหาการจัดสภาพแวดล้อม ศึกษาหาแนวทางในการแก้ปัญหา และเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน กำหนดโครงการและดำเนินงาน ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงงานให้ดีขึ้น โดยใช้กระบวนการบริหารเชิงระบบ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการจัดสภาพแวดล้อม

ผลการประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) ก่อนการดำเนินโครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย โดยการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของการจัดสภาพแวดล้อม ในปีการศึกษา 2551 พบว่าสภาพแวดล้อมอยู่ในสภาพที่ยังไม่ส่งเสริมการเรียนรู้เท่าที่ควร

2. แนวทางแก้ปัญหการจัดสภาพแวดล้อม

โรงเรียนวางแนวทางการแก้ปัญหา โดยให้ครู-บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง ได้เห็นความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ รวมทั้งจัดหางบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ โดยร่วมกับชุมชน ตลอดจนการพัฒนาการบริหารงานโดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน

3. การดำเนินการเพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อม

คณะกรรมการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของโรงเรียน ร่วมประชุมวางแผนเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งผลของการวางแผนการแก้ปัญหาดำเนินการตามทางเลือกที่เหมาะสมกับศักยภาพของโรงเรียน โดยดำเนินโครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของโรงเรียน ในด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการบริหารและการจัดการ ของปีการศึกษา 2551

4. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของการพัฒนาสภาพแวดล้อม

การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ได้พิจารณาองค์ประกอบของปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และประมาณการใช้จ่ายของโรงเรียน พบว่า สภาพแวดล้อม ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ รวมถึงหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ตลอดจนการดำเนินงานที่โรงเรียนมีอยู่ ส่งผลให้การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของโรงเรียนดำเนินไปได้เป็นอย่างดี เป็นรูปธรรม และก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งการพัฒนาทั้งด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการบริหารและการจัดการ ต้องประสานสัมพันธ์กันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มรูปแบบ โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย จึงได้นำปัจจัยดังกล่าวมาพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของโรงเรียน จนเกิดผลสำเร็จเป็นอย่างดี

5. ผลการประเมินกระบวนการของการพัฒนาสภาพแวดล้อม

การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการปฏิบัติโครงการ รวมทั้งปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน โดยผู้รายงานใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานตามโครงการกับคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ รวมเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กิจกรรมพัฒนาสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ด้านวิชาการและด้านการบริหารและการจัดการ มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของการดำเนินโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 , 4.57 และ 4.63 ตามลำดับ ส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับความเหมาะสมของการดำเนินงานหัวข้ออื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของการดำเนินโครงการอยู่ในระดับมาก

6. ผลการประเมินผลผลิตของการพัฒนาสภาพแวดล้อม

ผลการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลสรุปรวม ซึ่งผู้รายงานมุ่งศึกษาผลของการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของโรงเรียน และทำการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของครู-บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง ก่อนการดำเนินโครงการ และหลังเสร็จสิ้นโครงการ ซึ่งผลการวิเคราะห์มีดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของครู-บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง พบว่า มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนแดงวิทยา ก่อนพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเท่ากับ 3.35 และมีความคิดเห็นหลังพัฒนาอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเท่ากับ 3.84 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น ก่อนพัฒนากับหลังพัฒนาพบว่า ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นหลังพัฒนาสูงกว่าก่อนพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ครู-บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครองมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ของโรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย ก่อนพัฒนาด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการบริหารและการจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเท่ากับ 3.35 , 3.30 และ 3.54 ตามลำดับ และความคิดเห็นหลังการพัฒนาแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 , 3.82 และ 3.92 ตามลำดับ เมื่อพิจารณา

เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นระหว่างก่อนพัฒนากับหลังพัฒนาแต่ละด้าน พบว่าค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นหลังพัฒนาสูงกว่าก่อนพัฒนาทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะการพัฒนาสภาพแวดล้อมของครู-บุคลากรนักเรียน และผู้ปกครอง ให้ข้อเสนอแนะสรุปได้ดังนี้

การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

1. ซ่อมแซม บำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ให้ใช้งานได้ดี
2. แนะนำ ตักเตือน ชดใช้ค่าเสียหาย
3. จัดหาเก้าอี้ที่นั่งบริเวณใต้อาคาร ใต้ต้นไม้
4. ทำร่มหรือที่จ่อครดครู-บุคลากร นักเรียน

การจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ

1. แนะนำแหล่งเรียนรู้และวิธีการใช้
2. ระดมความคิดและวางแผนการจัดกิจกรรม
3. ครู-บุคลากร กระตุ้นและเร้าความสนใจ
4. กำหนดช่วงเวลาประชาสัมพันธ์ให้เหมาะสม
5. คำนึงถึงค่าใช้จ่ายอย่างประหยัด
6. ศึกษาสถานนอกสถานที่ หรือเชิญวิทยากรท้องถิ่น
7. จัดสอนพิเศษนอกเวลาให้กับกลุ่มสนใจ

การจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหารและการจัดการ

1. เปิดโอกาสให้บุคลากรมีบทบาท แสดงความคิดเห็นในเรื่องสำคัญ ๆ
2. กำหนดแนวปฏิบัติงานเป็นเอกสารให้ชัดเจน
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้านการบริหารและการจัดการ
4. เปิดโอกาสให้ครู-บุคลากร และนักเรียนเสนอรายชื่อหนังสือ-สื่อที่น่าสนใจ
5. ครู-บุคลากร ปกครองดูแลนักเรียนให้ทั่วถึง

ผลการดำเนินการตามโครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ของโรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย ปีการศึกษา 2551 ผู้รายงานได้สอบถามความพึงพอใจของครู-บุคลากร และนักเรียน เกี่ยวกับการดำเนินการตามโครงการ สรุปได้ดังนี้

1) ครู-บุคลากร และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในปีการศึกษา 2551 ก่อนและหลังการพัฒนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ หลังการดำเนินการตามโครงการ ครู-บุคลากรและนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการปีการศึกษา 2551 สูงกว่าก่อนดำเนินโครงการทุกรายการ

2) ครูประเมินตนเองเกี่ยวกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ทุกรายการครูประเมินตนเองว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.78 ถึง 4.07 และรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับ ได้แก่ ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกปฏิบัติจริง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าด้วยตนเองและเรียนรู้เป็นกลุ่ม และใช้กระบวนการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนค้นพบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ครู-บุคลากรมีระดับการปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับมากทุกรายการ มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.81 ถึง 4.15 โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ ได้แก่ นักเรียนมีโอกาสศึกษาหาความรู้ และค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในกิจกรรมการเรียนรู้ และนักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน และกับครูผู้สอน

สรุปรายงานการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย

ผลการดำเนินการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ของโรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย ที่ได้ดำเนินการศึกษาปัญหาการจัดสภาพแวดล้อม ศึกษาหาแนวทางในการแก้ปัญหา และเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน กำหนดโครงการและดำเนินงาน ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงงานให้ดีขึ้น โดยใช้กระบวนการบริหารเชิงระบบ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสภาพแวดล้อม

1.1 บริเวณทั่วไปของโรงเรียนยังไม่สวยงาม ไม้ดอกไม้ประดับ ต้นไม้ สวนหย่อม ยังไม่ร่มรื่น และมีจำนวนน้อย

1.2 ห้องสมุด ห้องพยาบาล ห้องแนะแนว มีบริเวณคับแคบและไม่เพียงพอต่อการให้บริการแก่นักเรียน

1.3 ห้องโสตทัศนศึกษา และห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ขาดครุภัณฑ์ในการสนับสนุนการดำเนินงานตามภาระงาน

1.4 บอร์ดประชาสัมพันธ์ข่าวสาร และป้ายนิเทศของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ไม่ทันสมัยและไม่เป็นปัจจุบัน

1.5 โรงเรียนขาดแคลนอุปกรณ์ในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ เช่น โทรทัศน์ เครื่องเล่นวีดิทัศน์ เครื่องคอมพิวเตอร์ สื่ออุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น

1.6 โรงอาหารของโรงเรียนมีโต๊ะและเก้าอี้ ไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน ด้านความสะอาดและการบำบัดของเสียยังไม่ได้มาตรฐาน

1.7 สภาพถนนภายในโรงเรียนมีสภาพชำรุดและไม่สมบูรณ์

1.8 ขาดงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การผลิตสื่อและอุปกรณ์ การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล

1.9 นักเรียนบางส่วนมีพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบของโรงเรียน เช่น การแต่งกาย ทรงผม เป็นต้น

1.10 การติดต่อประสานงานภายในและภายนอกยังไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร จากผลการสรุปดังกล่าวจึงได้จัดทำโครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ขึ้น เพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุง แก้ไข พัฒนา งานการพัฒนาสภาพแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

2. แนวทางแก้ปัญหาการพัฒนาสภาพแวดล้อม

2.1 ใช้กระบวนการ PDCA

2.2 เน้นการมีส่วนร่วม (SBM)

3. การดำเนินการเพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อม
  - 3.1 โครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านกายภาพ
    - 3.1.1 การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้
  - 3.2 โครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวิชาการ
    - 3.2.1 การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
    - 3.2.2 ห้องสมุดโรงเรียน
    - 3.2.3 การส่งเสริมการอ่าน
    - 3.2.4 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
    - 3.2.5 การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน
    - 3.2.6 การส่งเสริมความรู้มุ่งสู่อุดมศึกษา
    - 3.2.7 การพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน
  - 3.3 โครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการบริหารและการจัดการ
    - 3.3.1 การพัฒนาองค์กรสถานศึกษา
    - 3.3.2 การจัดสวัสดิการ สร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรของโรงเรียน
    - 3.3.3 การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์
    - 3.3.4 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
4. ผลการพัฒนาสภาพแวดล้อม ได้ข้อสรุปดังนี้
  - 4.1 การพัฒนาสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ
    - 4.1.1 ซ่อมแซม บำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ให้ใช้งานได้ดี
    - 4.1.2 จัดสร้างอาคารและปรับปรุงสถานที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้
    - 4.1.3 จัดหาเก้าอี้/ที่นั่งบริเวณใต้อาคาร ใต้ต้นไม้
    - 4.1.4 จัดภูมิทัศน์ให้สะอาด เป็นระเบียบ ร่มรื่น สวยงาม นำเรียน นำดู นำอยู่
    - 4.1.5 ปรับปรุงห้องน้ำ และที่จอดรถครู-บุคลากร นักเรียนให้เหมาะสม
  - 4.2 การพัฒนาสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ
    - 4.2.1 แนะนำแหล่งเรียนรู้และวิธีการใช้
    - 4.2.2 ระดมความคิดและวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ
    - 4.2.3 ครู-บุคลากร กระตุ้นและเร้าความสนใจใฝ่เรียน
    - 4.2.4 กำหนดช่วงเวลาประชาสัมพันธ์ให้เหมาะสมและต่อเนื่อง
    - 4.2.5 จัดแข่งขันทักษะทางวิชาการ และจัดนิทรรศการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
    - 4.2.6 ศึกษาสถานนอกสถานที่ หรือเชิญวิทยากรท้องถิ่น

4.2.7 จัดสอนพิเศษนอกเวลาให้กับกลุ่มสนใจ

4.3 การพัฒนาสภาพแวดล้อมด้านการบริหารและการจัดการ

4.3.1 เปิดโอกาสให้บุคลากรมีบทบาท แสดงความคิดเห็นในเรื่องสำคัญ ๆ

4.3.2 กำหนดแนวปฏิบัติการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้ชัดเจน

4.3.3 เปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา

4.3.4 เปิดโอกาสให้ครู-บุคลากร และนักเรียนเสนอรายชื่อสื่อที่น่าสนใจ

จากผลการจัดทำโครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทำให้โรงเรียนมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความสุข และได้ประเมินโครงการการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุง แก้ไข พัฒนางาน การพัฒนาสภาพแวดล้อมอย่างต่อเนื่องอันจะส่งผลให้เกิดคุณภาพการเรียนการสอนอย่างยั่งยืนต่อไป